

Lausunto Paraisten kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelmaehdotuksesta

Rakennus- ja ympäristölautakunta 09.11.2022 § 168

Valmistelija

Vs. ympäristönsuojelupäällikkö Petri Huovila, puh. 050 464 6866
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Paraisten ilmasto- ja ympäristöohjelma on valmisteilla. Suomenkielisen ohjelmatekstin keskeneräinen työversio on esityslistan liitteenä, samoin kuin luettelo toimenpiteistä, joita ehdotetaan. Ohjelma ja toimenpiteet on valmisteltu pitkälti sen palautteen pohjalta, jota on saatu kevään 2022 kansalaiskyselyssä, elokuussa yrityksille ja yhteisöille pidetyssä workshopissa sekä ohjelman valmistelutyöryhmän keskusteluissa. Ohjelmaa on ollut kokoamassa erikseen palkattu projektityöntekijä.

Työryhmä on tahtonut pyytää ohjelmaluonnoksesta rakennus- ja ympäristölautakunnan kannanottoa, ennen kuin ohjelma viedään kaupungin tekniseen jaostoon, sitten kaupunginhallitukselle ja lopulta kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi vuoden 2023 alussa. Aikataulun kiireellisyydestä johtuen ei aineistoa vielä ole käännetty ruotsin kielelle.

Suomessa ollaan hyväksymässä ilmastolain muutosta, joka asettaa todennäköisesti viimeistään ensi vuoden alusta alkaen kunnalekin velvoitteita. lakiesityksen mukaan ”kunnan on laadittava taikka päivitettävä ilmastosuunnitelma vähintään kerran valtuustokaudessa. Suunnitelmassa on oltava:

- 1) tavoite kasvihuonekaasujen päästöjen vähentämisestä kunnassa;
- 2) toimet, joilla kasvihuonekaasujen päästöjä vähennetään kunnassa;
- 3) tiedot kasvihuonekaasujen päästöjen kehityksestä kunnassa;
- 4) tiedot suunnitelman toteutumisen seurannasta;”

Vaikka ilmastoasiat ovat Paraistenkin ohjelmassa monella tapaa keskiössä, on meillä kuitenkin yleisesti pidetty Saaristomeren vedenlaatua suurimpana ympäristön tilaan liittyvänä huolenaiheena. Saaristomereen arvioidaan vuosittain päätyvän noin 500 t fosforia mantereelta lähinnä merialueelle laskevia jokia myöten. Vuosisatojen kulesa on mereen päätynyt valtava ravinnekuorma. Parainen on ollut historiallisesti vahva kalastusalue. Vuonna 2021 Suomen ammattikalastus poisti Itämerestä luonnonkalan kalastuksen kautta yli 450 tonnia fosforia, mikä on lähes se määrä, jonka on arvioitu päätyvän Saaristomereen hajakuormituksena vuodessa. Saaristomeren osuus tuosta määrästä oli arviolta noin 85 t fosforia. Saaristomeren alueen ammattikalastajien määrä on kuitenkin romahtanut rajusti; vielä vuosituhannen vaihteessa Turunmaan alueella oli n. 200 ammattikalastajaa, nyt enää 56 kalastajaa. Toisin sanoen aikaisemmin saatiin Saaristomerestäkin todennäköisesti fosforia poistettua kalastuksen kautta vuosittain moninkertainen määrä nykytilanteeseen verrattuna.

Luonnonkalan kalastuksen ja syönnin lisääntyminen olisikin yksi tehokkaimpia tapoja vähentää Saaristomerestä ravinteita ja vaikuttaa meren tilaan. Ammattikalastuksen huomioinen olisi imagollisista syistäkin johtuen saaristokaupungille eduksi. Ongelmana on uusien kalastajien löytäminen - kuinka saada uusia nuoria ihmisiä alalle esimerkiksi hylkeiden ja merimetsojen aiheuttaessa uhkakuvia kalastukselle? Toinen haaste on ihmisten ruokailutottumusten muuttaminen. Kaupungin mahdollisuudet vaikuttaa kehitykseen ovat rajalliset. Toimenpiteitä tarvittaisiin nimenomaan valtiovallan

taholta. Maa- ja metsätalousministeriöllä on tähän liittyen Kotimaisen kalan edistämishjelma, jonka tavoitteena on lisätä kotimaisen kalan tarjontaa ja osuutta kulutuksesta kestäväällä tavalla.

Kalastuksen elvyttämiseen tähtäävien toimenpiteiden lisäksi on merkityksellistä, että Parainen on jatkossakin mukana hankkeissa, joissa poistetaan järviruokoa (ravinteita) merenlahdilta. Yhden hehtaarin ruovikon kesäleikkuulla poistetaan keskimäärin 80 kg typpä, 7 kg fosforia sekä noin 2 300 kg hiiltä.

Oheismateriaali	Työversio Paraisten kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelmasta + luettelo toimenpide-ehdotuksista (ainoastaan lautakunnan jäsenille kommentointia varten)
Esittelijä	Vs. ympäristönsuojelupäällikkö Petri Huovila, puh. 050 464 6866 etunimi.sukunimi@parainen.fi
Päätösehdotus	Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää esittää lausuntonaan kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelman työryhmälle, että ohjelmaluonnos on asiallisesti koottu. Lautakunta esittää kuitenkin toiveenaan, että Saaristomeren suojelun toimenpiteissä huomioitaisiin tärkeimpänä jo olemassa olevan ravinnekuormituksen poistaminen merestä. Siksi saaristomerikaupunki-Paraisten ympäristöohjelmassa tulisi erityisesti esittää toimenpiteitä luonnonkalan kalastuksen edellytysten kohentamiseksi ja vesikasvillisuuden poistamiseksi (esim. järviruo'on poistohankkeet). K.o tavoilla saadaan jo olemassa olevaa ravinnekuormaa tehokkaimmin poistettua. Lautakunnan muut mahdolliset kommentit annetaan ja niistä päätetään kokouksessa lautakunnan jäseniltä etukäteen saadun palautteen perusteella.
Päätös	Esittelijä ehdotti, että rakennus- ja ympäristölautakunta palauttaa asian ilmasto- ja ympäristöohjelman lisävalmistelua varten. Rakennus- ja ympäristölautakunta palautti asian. _____
Jakelu	Ilmasto- ja ympäristöohjelma-työryhmä
	Rakennus- ja ympäristölautakunta 07.12.2022 § 183 302/11.00.01/2022
Valmistelija	Vs. ympäristönsuojelupäällikkö Petri Huovila, puh. 050 464 6866 etunimi.sukunimi@parainen.fi Rakennus- ja ympäristölautakunta palautti kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelman kokouksessaan marraskuussa. Sen jälkeen on ohjelmaa työstetty ja se on käännetty (ruotsinkielinen käännös valmiina viimeistään maanantaina 5.12) ja siitä voidaan nyt esittää mielipiteitä ennen kuin ohjelma etenee kaupunginhallituksen teknisten tukipalvelujen jaostoon, sitten kaupunginhallitukseen ja lopulta kaupunginvaltuustoon hyväksyttäväksi. Teknisen jaoston päätös 24.11.2022 ohjelmaan liittyen liitteenä. Ohjelmahankkeen kuluessa on selkeästi tullut ilmi, kuinka moninaisia ovat ne kysymykset, joiden kanssa teemme työtä kun puhumme ilmasto- ja ympäristöasioiden parantamisesta kotikaupungissamme. Toimenpide-

ehdotukset, jotka ovat ohjelman liitteenä, kattavat suuren osan kaupungin alueen eri toiminnoista. ”Kaupungin” omien toimien kautta arvioidaan voitavan esim. kasvihuonekaasupäästöistä vähentää vain max 10 % koko kunnan alueen päästöistä, joka tarkoittaa sitä, että tarvitaan vahvaa yhteistyötä kaikkien eri toimijoiden kesken, yritysten ja yksityisten kanssa, eri yhdistysten ja yhteisöjen kanssa, tutkimuslaitosten ja erilaisten saaristoympäristötyötä tekevien hankkeiden kanssa.

Jos oikeasti tahdomme saada jotakin aikaan, lienee selvää, että pelkästään normaaleihin henkilöresursseihimme turvautuen ei ohjelmaa pystytä toteuttamaan tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteet seuraavat suurelta osin kaupungin voimassa olevaa strategiaa. On hyvin ilmeistä, että Paraisten kaupunki tarvitsisi erityisen henkilön, joka saisi tehtäväkseen ja keskittyisi juuri ilmasto- ja Saaristomeri-työhön. Olisi suotavaa, että saariston pääkaupunki Parainen keskellä Saaristomerta tulisi tunnetuksi vahvasta ympäristötyöstään. Ilmasto- ja ympäristökoordinaattorin tointa kaupungin hallinnossa voidaan pitää perusteltuna. Lukuisat kaupungit/kunnat ovat jo palkanneet ilmastokoordinaattoreita (mm. Raisio ja Naantali. Raaseporilla on kestävyyskoordinaattori). Paraista ajatellen lienee tarpeetonta hankkia pelkästään ilmastokoordinaattoria, koska Saaristomeren tila on väistämättä ympäristöasioissamme ykkösprioriteetti.

Yksi yksityiskohta luonnon monimuotoisuuteen liittyvistä toimenpide-ehdotuksista, jota rakennus- ja ympäristölautakunta voi harkita, on kohdan 1.2 toisen toimenpidekortin maininta: ”*Metsämaan muuttaminen rakennus- ja viljelymaaksi on kompensoitava suojelemalla tai ennallistamalla heikennettyjä elinympäristöjä muualla*”. Suojelun ja ennallistamisen ehdoton vaatimus lienee turhan voimakas ilmaisu, vaikka periaate onkin tavoittelemisen arvoinen.

Kuntaliiton suositusten mukaan tulisi kuntien päätöksenteossaan aina suorittaa kattava vaikutusten arviointi ja analyysi: kuinka päätökset vaikuttavat kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioihin ja henkilökuntaan sekä talouteen. Mahdollinen parannus ohjelmaan olisi antaa sen tekstiosuudessa vähän tilaa sen kaltaiselle kokonaisanalyysille.

Liite

Ilmasto- ja ympäristöohjelma
Toimenpidekortit

Oheismateriaali

Teknisen jaoston päätös kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelmasta

Esittelijä

Vs. ympäristönsuojelupäällikkö Petri Huovila, puh. 050 464 6866
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Päätösehdotus

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää esittää lausuntonaan kaupunginhallituksen teknisten tukipalvelujen jaostolle, että ohjelmaluonnos on asiallisesti koottu. Lautakunta esittää kuitenkin toiveenaan, että Saaristomeren suojelun toimenpiteissä huomioitaisiin tärkeimpänä jo olemassa olevan ravinnekuormituksen poistaminen merestä. Siksi saaristomerikaupunki-Paraisten ympäristöohjelmassa tulisi erityisesti esittää toimenpiteitä luonnonkalan kalastuksen edellytysten kohentamiseksi ja vesikasvillisuuden poistamiseksi (esim. järviruo'on poistohankkeet). K.o tavoilla saadaan jo olemassa olevaa ravinnekuormaa tehokkaimmin poistettua.

Sen lisäksi rakennus- ja ympäristölautakunta päättää esittää mielipiteenään, että ilmasto- ja ympäristökoordinaattorin palkkaaminen olisi välttämätöntä, jotta ohjelman sisältämiä tavoitteita ja toimenpiteitä pystyttäisiin saamaan tehdyiksi.

Se tulisi sisältyä ohjelmaan selvänä tavoitteena. Jos mahdollista, tulisi budjettiin varata määräraha tätä palkkausta varten jo 2023.

Vielä rakennus- ja ympäristölautakunta ehdottaa, että luonnon monimuotoisuuteen liittyvän toimenpidekortin sanamuotoa muutettaisiin seuraavasti: ”Metsämaan muuttaminen rakennus- ja viljelymaaksi kompensoidaan jos mahdollista suojelemalla tai ennallistamalla heikennettyjä elinympäristöjä muualla”.

Päätös

Keskustelun jälkeen lautakunta päätti esittää seuraavaa:

- Ilmasto- ja ympäristöohjelman lukuun 3, Paraisten erityispiirteet, kuvan 4 jälkeen lisätään vastaava kuva, jossa myös suurteollisuuden kasvihuonekaasupäästöt ovat mukana.
- Ilmasto- ja ympäristöohjelman luvussa 4, Ohjelman tavoitteet ja päästölaskelmat, liikennepäästöjen vähentämisen osalta otetaan huomioon saariston erityisolosuhteet (pitkät etäisyydet, vesikuljetukset, lautat, yhteyshalut...) ja haasteet, joita ne muodostavat tavoitteiden saavuttamiselle.
- Ilmasto- ja ympäristöohjelman luvussa 6.2, Luonnon monimuotoisuus, nostetaan luonnonsuojelualueiden suuri osuus kaupungin kokonaispinta-alasta (noin 16 %) esille hyvin myönteisessä mielessä kaupungin markkinoinnissa.
- Ilmasto- ja ympäristöohjelman toimenpidekortissa 1.2, Luonnon monimuotoisuus, nostetaan esille, ettei viheralueiden hoitaminen saa tapahtua liikenneturvallisuuden kustannuksella.
- Ilmasto- ja ympäristöohjelmaan kirjoitetaan ylipäätään selkeästi, milloin puhutaan kasvihuonekaasupäästöistä ja milloin ympäristöpäästöistä yleisesti sekä onko kyse a) kaupungin omasta toiminnasta vai b) koko kunnan alueen toiminnasta.

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin edellä esitetyin lisäkommentein.

Jakelu

Kaupunginhallituksen teknisten tukipalvelujen jaosto